

plaatselijke hulpeloosheid en verleugening der streek. Men beroept iemand tot voorganger, die neemt het aan. Straks zal hij antwoorden door deze „gemeente“, en MITSDIEN door God zelf tot dat werk geroepen te zijn. Hij zal dat meenen. Ik ontken het ten sterkste. Want wat VOOR dat „mitsdien“ staat, is voor mij geen „roeping van de daar ter plaatse langs geordenden weg geopenbaarde gemeente van Christus“. Het is voor mij een roep van een secte, meer niet; ik heb dezen term nog altijd in mijn belijdenis staan. Analoge verhoudingen heeft b.v. Paulus ook gekend en zóó gecritiseerd. Als ik hierin juist zie, dan zal die groep secte blijven, wanneer deze man vertrokken is, en een ander komt. En zoo voort. En de secte daar in Middelharnis zal pas weer kerk worden, als ze terugkeert. Ik geloof dus niet, dat deze menschen door den Koning der kerk zijn belast met de kerkregering. Ik geloof dus niet, dat daar „natuurlijk“ ook ambtsdragers zijn. Op dat „natuurlijk“ zit natuurlijk de gróóte kwestie vast.

Om niet misverstaan te worden (hoewel het toch wel gebeuren zal) zeg ik er dit bij: a) ik geloof wel, dat krachtens Gods voorzienig bestel die voorgangers daar in die secte van Middelharnis, eenigermate (!) zullen meehelpen tegen zonde, en op sommige punten de wet des Heeren zullen leggen voor de consciëntie. Maar ze zullen dat niet doen, zoolang ze secte zijn, ten aanzien van het voor ons en hen juist bij scheiding en hereeniging brandende fijne puntje van de kerkvraag; want dat kunnen ze pas, als ze terugkeeren. En b) met dit oordeel neem ik geen enkele mogelijkheid van hereeniging weg. Ik heb al gezegd, dat ik voor mij over hereenigingscondities me niet druk zou maken; de sectariërs vlak vóór de hereeniging nog eens flink laten bukken, dat begeer ik niet; ook bij ons roept de schuld om verzoening. Alleen maar: ik wil onder die hereenigings-daden een anderen grondslag leggen. Althans voor mijzelf. Ik zal niet eens eischen, dat een ander mijn kijk op de historie deelt, zal hij met mij in één kerk leven. Ik eisch alleen, dat we aan beide zijden de belijdenis handhaven. Het eerste, negatieve, gezichtspunt brengt mee, dat ik niet kwaad word, als de anderen mij sectariër noemen, evenals ik het hen doe; want als we bij elkaar komen, kunnen we later over dat interpreteren van historische data wel een academisch debat in allerlei rust en vrede beginnen. En het tweede, positieve, gezichtspunt brengt mee, dat ik tenminste zóó den grondslag en den scherpen prikkel tot hereeniging kan laten blijven gelden.

Want eerlijk gebiecht: als het waar is, dat „natuurlijk“ de ambtsdragers in de Chr. Geref. Kerk van den Koning der Kerk de opdracht ontvangen hebben, om te doen wat in het bevestigingsformulier van mijn kerk staat, nu, dan zeg ik dadelijk: laat maar blijven zitten, wat zij, de Koning der kerk heeft er blijkbaar niets tegen, dat we om misverstanden, en leugentjes, en domheden uit elkaar gaan; blijkbaar deelt Hij de opinie van velen, die we tot nu toe voor ketters hielden, dat de verschillende „typen“ van „vroomheid“ tenslotte openbaringen zijn van de algemeen-menschelijke-ziele-affecten; die we onder den verzamelaar „religie“ plegen aan te duiden. Het leven wordt dan een stuk gemakkelijker, en heel wat lastige menschen kunnen dan in het knusse gezelschap van alléén-gelikegezinden zich koesteren in hun „religieuze“, „behoefte“, en „zich bevredigen“. Zich bevredigen, dat is een natuurlijke behoefte, zoo men weet, de dieren des velds doen er ook aan. Iemand lacht; hij vergeet, dat hier de kwestie van eros of agapé, van natuurlijke bevrediging, dan wel van AMBTELIJKE liefdedienst achter zit. Inderdaad, als de Koning der kerk het zóó goed vindt, is het voor ons allen een stuk gemakkelijker. Het „Woord“ is dan verdrongen door de „vroomheid“, want inderdaad — er is verschil van „ligging“, ook in Middelharnis; er is inderdaad verschil van „ligging“, van „type“, van „religie“. Hoewel er voor alle „liggingen“ en „typen“ maar één objectief gebod is.

Maar nu de keerzijde. Indien ik weiger, het Woord te doen op den achtergrond treden terwille van menselijke eigengerechtigdijes, al heeten ze ook „religieuze“ (religie zonder band aan het gebod is immers afgoderij, een monster!) en als ik op het in het uur van scheiding en hereeniging „fijne puntje“ van de actuele gehoorzaamheid in het kerkelijke blijft vasthouden aan de onderscheiding der belijdenis: er is een kerk, en daaromheen vormen zich sectes (welk woord, ik herhaal het, niets hatelijks hoeft te hebben, alleen een wets-taxatie-oordeel geeft over 't verloop van historische processen in het licht van 't objectief gebod omtrent de kerkformaties), dan haat ik niemand, heb echter het groote voordeel, dat ik het objectieve gebod gehandhaafd heb, en DAN heb ik den steeds werkzamen prikkel tot hereeniging vastgehouden. Want de Koning der kerk blijkt dan géén genoegen te nemen met het feit, dat op denzelfden Zondag, b.v. in Middelharnis, twee dominees voor God onder eede betuigen, dat HUN PERSOONLIJK door Hem opgedragen is te doen wat in het formulier als taak van 's Koningswege omschreven staat.

Wonderlijk toch, dat sommige irenische zielen meenen, dat het standpunt van K. S. de eenheid

tegenhoudt. Hij zelf beweert nog altijd, dat alleen dit standpunt den eisch der eenheid vastlegt, en dat het heen-en-weer-gepraat over eenheid, dat zich van dit standpunt losmaakt, wel roept om eenheid, en nog eens eenheid, maar en passant het groote argument vóór die eenheid verwaarloost, en, om het nu eens onparlementair te zeggen, vermoordt. Precies, zooals verleden week dat boek over het chiliasme ertegen te velde trok, maar en passant in zijn slotbeschouwingen het groote argument tegen het chiliasme (welk argument gelegen is in het gelijktijdig en met gelijke intensiteit overal procesmatig groeien van de heilshistorie over kerk en wereld beide) door onbedachtzaamheid bleek weg te werpen.

Voor de „Kerk“ zou er al veel gewonnen zijn, als ze alle met ernst en met nauwgezette historiestudie zich voor de vraag plaatsten: zijn we Kerk, of secte? Dat is niet alleen een kwestie van belijdenis, doch ook van leven, en daardoor van historie.

K. S.

Schriftuitlegging dan wel Schriftaanranding? De continuïteit der Chr. Geref. Kerk.

We hebben reeds melding gemaakt van twee eigenaardige uitingen der jongste chr. geref. synode. De eerste betrof: de continuïteit der chr. geref. kerk. Deze werd zóó strak doorgetrokken, dat men zelfs de synodebesluiten der Chr. Geref. Kerk van vóór 1892 zóó maar in eenzelfde ongebroken geschiedproces betrok als de laatste synode der nieuwe Chr. Geref. Kerk van na '92. „Onze“ synode in Zwolle, no. I, zei inzake „de“ Theol. School A: „onze“ synode in Zwolle, no. II, zei inzake „de“ Theol. School B: onze synode in Zwolle, no. III, zei inzake de Theol. School „C“. Ik vertrouw, dat de zetter de aanhalingsteekens niet verkeerd plaatsen zal.

De tweede uiting, bovenbedoeld, betrof de zaak van ds Berkhoff's propaganda voor het chiliasme. We merkten reeds op, dat te dien opzichte men een besluit nam, dat in een logischen gedachten-gang stellig had moeten voorafgaan aan wat reeds vroeger ten aanzien van ds Berkhoff besloten is; m.a.w. dat in dit opzicht synode II door een A-besluit het werk deed, dat synode I had moeten doen, en synode I door een B-besluit het werk verrichtte, dat misschien voor synode II zou te overwegen zijn geweest. Den tel raakte men hier al kwijt. Maar nog eigenaardiger wordt de zaak, als men de „tel-principes“ van den redenaar ter laatste Zwolsche synode nu ook eens op de kwestie-Berkhoff toepast. Bekend is immers, dat de Chr. Geref. Kerk van vóór 1892 in haar synode van Franeker heeft uitgesproken dat het chiliasme in strijd is met de confessie (daarom wilden wij in ons voorgaand artikelje ter zake ook over de confessie gesproken zien, die nu uit het debat gelicht is). Hoe zou het nu gegaan zijn, als die synode van Franeker naar het Zwolsche geschiedenis-verhaal-principe ook door de huidige chr. geref. kerk als „haar“ synode was beschouwd? Stel eens, dat de beide laatste synodes, die over ds Berkhoff's chiliasmische propaganda handelden, ook eens te Franeker waren gehouden, dan zou het moeten luiden: „onze“ synode te Franeker, no. I, deed uitspraak inzake het vraagpunt C (chiliasme is in strijd met de confessie); onze synode te Franeker, no. II, deed uitspraak inzake het vraagpunt B (kunnen we een chiliasmischen afwijker van de confessie dragen in zijn gevoelen, als hij het niet propageert?); onze synode te Franeker, no. III, deed uitspraak inzake het vraagpunt A (of zijn gevoelens een bepaalde toegelaten exegese betreft, dan wel de Schrift aanrandt).

Men ziet, wat er van dit telkunstje in de praktijk terecht komt; indien het dienen kan, om een zekere opvatting over Apeldoorn aan de wereld te suggereren, dan wordt het aanvaard; maar zou het dwingen tot een radikale uitspraak in een brandende kwestie, dan doet men alsof de Chr. Geref. Kerk van vóór 1892 niet bestaat, en telt besluit no. I en II, daar waar volgens de logica der eigen na-92-historie had moeten geteld worden II en I; en waar volgens de annexatie-theorie van de openingsrede der jongste synode had moeten geteld worden: besluit D en E (want het historische besluit van Franeker van vóór 1892 handelde punt C reeds af).

Er valt nog iets te leeren als ge dit voorzichtig geschipper vergelijkt met de Wekker-artikelen van Docent Van der Schuit, als hij, nog niet aan eigen moeilijkheden toe, de gereformeerde Kerken en haar wetenschappelijke werkers kan „beoordeelen“. Indien deze auteur zich inzake de beschouwing b.v. van prof. Aalders inzake de scheppings-dagen, inzake Genesis I, nu ook eens de vraag had gesteld: is dat nu Schriftuitlegging dan wel Schriftaanranding? — och, dan waren heel wat op Kersteniaansche peil staande artikeltjes uit zijn pen gebleven.

Dit heet nu kerkpolitiek; en er wordt dan veel „wierook“ overheen geblazen. Maar nog speur ik geen liefelijken reuk.

K. S.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Arbeids-gebod — Arbeids-geloofte.

II.

Er dreigt evenwel nu een nieuw gevaar. En wel dit, dat de mensch zou vergeten, dat hij tot arbeiden geroepen is; dat arbeiden niet alleen maar of in de eerste plaats is een middel, waardoor hij in eigen behoeften zal voorzien, maar dat die arbeid altijd nog is een Goddelijk gebod met den bovenomschreven inhoud. Zoodat er wel aanleiding ontstaat om, gelijk Prof. Fabius nog in zijn laatste levensjaar heeft gedaan, te herinneren hieraan, dat voor den mensch arbeiden een plicht is. Dan wijken de vragen inzake het recht tot arbeiden, om maar niet te spreken van de leus, dat er zou zijn een recht op of tot luiheid. De oorspronkelijke ordinantie uit Gen. 1—3 gelden heden ten dage nóg. De voorziening in eigen levensbehoefte is wel mogelijk gemaakt door en in den regel ook afhankelijk gemaakt van de broodvraag Gods wil, van den eigen arbeid, doch die broodvraag is niet primair. Van den arbeid is en blijft het hoofddoel: het dienen Gods krachtens den drift der liefde tot Hem.

Zoo zal de Christen dan ook niet op zijn God aanstormen met een schreeuw om meer brood en ander brood dan God hem heeft toegezegd. Dan heeft de Christen naar het schoone woord, door een gereformeerd predikant eenigen tijd geleden gesproken, te bedenken, dat God, strikt genomen, Zijn kinderen niet meer beloofd heeft dan het gewis-zijn van hun „brood en water“. Dan zal de oprechte Christen bij het denken aan deze belofte belijden met dankbaarheid, dat hij meestentijds meer, veel meer dan dat strikt-belofde heeft ontvangen. Hij zal zijn God danken voor den betrekkelijken overvloed, hem geschenken, doch tevens smeeken om de bewaring bij den ootmoed, waardoor hij bij dien overvloed steeds zal kunnen danken en ook de bede opzenden om te behouden het gevoel van afhankelijkheid van God Almachtig. De Christen zal dan blijven erkennen, dat God Almachtig ook thans nog alles bestuurt, ook thans nog de raadslagen van menschen verstoort als het Hem belijft, ook thans nog de wijsheid der menschen tot dwaasheid maakt en den mensch, die meende in vele dingen zelfstandig tegenover zijn God te mogen staan, wel te doen gevoelen, dat hij niets vermag als God hem niet sterkt. Want, indien de Christen dit alles bedenkt, dan zal hij zich wel wachten in te gaan, ook tegen dat groote gebod van God, om te arbeiden zoolang het dag is. Hij zal zijn rusttijd gebruiken om straks des te beter weer te kunnen arbeiden en hij zal, de rijke afwisseling in het scheppingsleven erkennende als door God gewild, aanvaarden, dat de een, de staatsman, de hoogleeraar, misschien eenige maanden in het hooggebergte doorbrengt om in de overige maanden des jaars zich nauwelijks één minuut rust te gunnen, terwijl een ander, de Christenhandwerksman dankbaar is voor zijn meer geregelde, zij het ook kortere rustperiode. Hij zal zijn arbeid dan volhouden zoolang het voor hem niet een uitgemaakte zaak is, dat hij, door voort te gaan met den hem opgedragen arbeid andere geboden Gods overtreedt en dat dus de gestelde arbeid niet kan wegdragen de goedkeuring van zijn God. Hij zal erkennen, dat er een grens gesteld is, ook aan het jagen naar steeds grooter inkomsten, waardoor zijn gansche ziel vermaterialiseerd zou worden.

Hij zal dankbaar aanvaarden elke verbetering, doch ook dankbaar blijven, indien daar een grens noodzakelijk blijkt of een grens-verlegging noodzakelijk wordt.

De Christen-arbeider zal zich realiseren, dat zoolang er nog een mogelijkheid van broodwinning door arbeid is, voortzetting van den arbeid ook plicht is en dat, wanneer het erom moge gaan verbreding der levensexistentie, opvoering van het inkomen te verkrijgen, dat alleen mag gaan met zulke middelen, dat nimmer een conflict met Gods geboden ontstaat. Om het nu heel eenvoudig te zeggen: een weinig overvloed meer of minder zal hem nimmer een reden zijn, zijn arbeid niet voort te zetten. Zoolang die arbeid hem mogelijk is, zal hij dien blijven verrichten, gedachtig aan het feit, dat God Almachtig het mindere kan zegenen boven het meerdere.

Wanneer in den bovenstaanden gedachtengang niet alles fout is, wanneer wij iets gemeend hebben van al die schoone uitspraken omtrent de Goddelijke roeping, die ook tot den arbeider gekomen is, en al die schoone uitspraken niet uit onze boeken en tijdschriften willen gaan schrappen, dan blijft er m.i. geen andere mogelijkheid over dan deze: aanvaarden de stelling, dat WERKSTAKING, ONDERNOMEN OM TE VERKRIJGEN NIET DE OPLOSSING VAN EEN CONFLICT MET DE WET GODS, MAAR DE BEVREDIGING VAN EENIG — (op zichzelf wellicht niet-zondig) — MENSCHELIJK BEGEEREN — als bijv. om een verkregen overvloed (dit woord dan genomen in de verhoudingen, die de geloovige, bij de gedachte aan de

belofte om blijven zien de mogelijk niet aanran levensexist strikt-nood wordt — ZONDE.

De arbe anderen on zijn arbeid met een w den, than richten.

Om nie blikkelij bovensta naar, den beider gelc in Gods h levensroep geraakt zij missschien bis, te ver bedrijf st gestelde v niet de o vaarding, rebelleert gert de ta deel geval Het behe eens is, in tens het z of met an de voortze Daarom m zich reker hun lidma dien onder eeniger tij uitsluitings voor een * één uur is blijven. 's-Gr.

VAH E

N In het L eenigen tij slotartikel derhervorm al wat te

Ik heb omdat ik doende ge kalenderhe boodscom Daer echte bovengeno belangstell een tweeta in „Het B deze drie worden m Plan-A eer dagen. Er dit plan bijna hetze blanco of in te deele

De verse hietegen z genoemde die u dus de vorige eens een terrein.

Laten w trachten a verstaan v van de v betrekking

In deze onze aarde anderinger stroominge het gevolg meteorolog schappelijk aan deze ook wil n zijn, door lingen, al betekenis Daar di nogal opp Ik zeide onze atmo schillen. A alleen in